

PRIVATIZATION AND THE IMPACT
OF CAPITALIZATION ON ECONOMIC GROWTH

Ivane Chkhaidze

The St. Andrews the First-Called Georgian University

Resume

The paper presents the relationship between the processes of privatization and capitalization, proves that even though at the initial stage the privatization in the post-communist countries has contributed to the formation of capitalization, it does not become a driving force for economic growth. The paper also presents the obstacles to privatization and proves that market capitalization is a factor to stimulate economic growth and determines its effectiveness.

ინვესტიციების ოპტიმალური
გამოყენებისა და თანაფარდობის
თავისებურებანი, დადებითი და
უარყოფითი შედეგები

დაფინანსებულია შოთა რუსთაველის
ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ,
“ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის
სამეცნიერო გრანტით” N 52/18-2013/2014

ნათია შენგელია

სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი ეკონომიკაში,
სტუ ასისტენტ-პროფესორი, სსუ ასოცირებული პროფესორი

გლობალიზაციის პირობებში ინვესტიციები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისა და ზრდის სტიმულირებაში. განვითარებად ქვეყნებში დღეს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება განსაკუთრებით უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას, მათ წარმართვას სწორი მიმართულებით, ქვეყნისთვის სასურველ და შესაბამის პრიორიტეტულ დარგში, მათ ადგილობრივ ინვესტიციებთან მიზანშეწონილ თანაფარდობას, რომლებმაც თავის მხრივ თავიდანვე უნდა გამორიცხონ ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების რაიმე რისკის წინაშე დაყენება.

რეციპიენტ ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციის დადებითი გავლენა შეიძლება მდგომარეობდეს შემდეგში: ა) უცხოური ინვესტიციები, უწინარეს ყოვლისა, გავლენას ახდენს ტექნოლოგიაზე. თანამედროვე ტექნოლოგიის საშუალებით შესაძლებელია შემცირდეს დანახარჯები პროდუქციის წარმოების ნებისმიერ დონეზე. უცხოური ინვესტიციები არის ახალი ტექნოლოგიების, ტრანსფერისა და დანერგვის ეფექტიანი საშუალება. მას მოაქვს მოწინავე ცოდნა პროდუქციის გადამუშავების მეთოდების, პროდუქციის შეფუთვისა და დიზაინის, საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებისა და ასევე ბაზრის განვითარების შესახებ. ბ) უცხოური ინვესტიციები პოზიტიურ გავლენას ახდენს ეკონომიკურ ზრდა-

ზე. ახალი ენდოგენური ზრდის თეორიის მიხედვით პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით გამოწვეულ ეფექტებს ეკისრება გაცილებით მასშტაბური როლი ეკონომიკურ ზრდაში. ამ მოდელის მიხედვით არსებობს რამდენიმე გზა, რომლითაც პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები აქვს პერმანენტული ხასიათის ზემოქმედება ეკონომიკურ ზრდაზე. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, პირველ რიგში, ზემოქმედებს პროდუქციის გამოშვებაზე ძირითადი კაპიტალის გაფართოების მეშვეობით. კაპიტალის განახლება/გაფართოება კი დაკავშირებულია შრომის ნაყოფიერებისა და ადამიანისეული კაპიტალის ზრდასთან. უცხოური ინვესტიციები, წარმოადგენს რა ცოდნის მოპოვებისა და გავრცელების ასპარეზს, სტიმულატორად გვევლინება ხანგრძლივ პერიოდში და, მაშასადამე, ეროვნული ეკონომიკის მოდერნიზაციისათვის.

გ) უცხოური ინვესტიციები ასევე პოზიტიურად ზემოქმედებს სამუშაო ძალის ხარისხზე, მის ზრდაზე, სტაბილურობაზე და ანაზღაურების მოცულობაზე. ცნობილია, რომ განვითარებადი, ტრანსფორმირებადი ქვეყნის სამუშაო ძალა, რომელიც საერთაშორისო წარმოებაში დასაქმდა, იძენს ახალ ნიშნებს და თვისებებს. ეს საშუალებას აძლევს მათ წარმატებით გაუწიონ კონკურენცია განვითარებული ქვეყნების სამუშაო ძალას. როგორც გამოკვლევები ცხადყოფენ, ბევრ ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციებით შექმნილ საწარმოებში მუშაკთა ანაზღაურება უფრო მაღალია, ვიდრე ადგილობრივ კომპანიებში (იხ. ცხრილი N 1).

ცხრილი N 1-დან ნათლად ჩანს, რომ დასაქმებულთა საშუალო თვიური ხელფასი არასახელმწიფო სექტორში უფრო მაღალია, ვიდრე სახელმწიფო სექტორში. მაგ. მშენებლობაში, არასახელმწიფო სექტორში, 2013 წელს დასაქმებულთა საშუალო თვიური ხელფასი ფაქტიურად 1.2-ჯერ (872,9/749,2) აღემატება სახელმწიფო სექტორის მაჩვენებელს, ხოლო უძრავი ქონების სფეროში 1,4-ჯერ (917,9/ 646,7). თუ 2013 წელს 2003 წელს შევადარებთ, მაშინ არასახელმწიფო სექტორში, მშენებლობაში ხელფასი გაზრდილია 4-ჯერ (872,9/ 211,8), სახელმწიფო სექტორში კი 3,9-ჯერ (749,2/ 190,8).

დ) უცხოური ინვესტიციები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საერთაშორისო ვაჭრობის დინამიკაზე და, აქედან გამომდინა-

ცხრილი N 1

დასაქმებულთა საშუალო თვიური ხელფასი სექტორების მიხედვით

	2003	2003	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2012	2013	2013
იდან/დან	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო	აგვისტო
სულ	114,5	167,1	539,1	661,1	589,1	670,2	656,1	748,6	738,7	795,1	917,6
ლაბი	42,4	69,3	293,2	276,5	358,6	400,3	531,5	407,1	527,5	484,3	646,7
სოფ.	155,4	150,1	526,9	510,2	705,0	548,2	665,2	621,5	692,6	682,7	853,6
მრეწველ.	190,8	211,8	323,6	683,9	754,7	738,3	965,4	888,9	749,2	872,9	917,6
მშენებ-ბა	66,9	87,0	1014,1	579,0	1123,2	545,2	1297,0	646,7	1262,3	690,0	917,6
ვაჭრობა და სხვ.	91,6	49,5	204,2	378,7	218,6	347,8	434,6	394,9	443,5	436,8	646,7
სასტუმრ.	83,1	173,2	348,5	769,3	528,5	721,9	812,4	853,6	646,7	917,6	917,6
ოპერაცი- უძრავი ქონებით, იჯარა											

წყარო: საქართველოს ეროვნული სტატისტიკის სამსახური

რე, საგადასახდელო ბალანსზე. საგარეო ტრანზაქციები მოიცავს კაპიტალთა და გადასახდელო მოძრაობას, რომელიც აისახება საგადასახდელო ბალანსში. კაპიტალის იმპორტი, აისახება რა ბალანსის აქტივში, შეძლება ამ უკანასკნელის გაუმჯობესებას შეუწყოს ხელი. ამასთან ერთად, ინვესტიციების იმპორტი ქვეყნის სავაჭრო ბალანსზე მოკლე დროში თუ ნეგატიურად მოქმედებს (უცხოური ინვესტიციით შექმნილი საწარმო აუცილებელი მასალების დიდი ნაწილის იმპორტს ეწევა) ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში იგი გააუმჯობესებს სავაჭრო ბალანსს, რადგან სასაქონლო ექსპორტის გადიდებით უზრუნველყოფს იმპორტირებული პროდუქციის ჩანაცვლებას. ე) აღსანიშნავია ისიც, რომ უცხოელ ინვესტორებს დიდი თანხები შეაქვთ დაბეგვრის, საბაჟო გადასახადის და სხვა მოსაკრებლების სახით, რაც ხელს უწყობს ასევე საგადასახდელო ბალანსის გაუმჯობესებას.

გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი პოზიტიური მომენტებისა, უცხოური ინვესტიციები ასევე აძლიერებს რა ადგილობრივ ინვესტიციურ აქტიურობას, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს რეციპიენტი ქვეყნის შრომითი და ბუნებრივი რესურსების ეფექტიანად გამოყენებაში, მეურნეობის პროგრესული ტერიტორიული და დარგობრივი სტრუქტურისა და ხელის შეწყობაში, საერთაშორისო ეკონომიკური მდგომარეობის, განსაკუთრებით საექსპორტო პოტენციალის ამაღლებაში და ა. შ.

იმისათვის, რომ უცხოური ინვესტიციების ზეგავლენა საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე მაქსიმალურად პოზიტიური იყოს, ხელისუფლებას სამოქმედო გეგმის გასაუმჯობესებლად, უკვე შემოსული ან პოტენციური უცხოური ინვესტიციებისგან დადებითი ეფექტები რომ გაიზარდოს, საჭიროა შემდეგი წინადადებების რაღიზაცია :

- ექსპორტზე ორიენტირებული პუი-ს წახალისება;
- უცხოელ ინვესტორებსა და ადგილობრივ კომპანიებს შორის მჭიდრო კავშირების სტიმულირება (ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია: ა) უცხოელი ინვესტორებისათვის დახმარება მათ მიერ ადგილობრივი პარტნიორების მოძიებაში. მაგ. ერთობლივი საწარმოების შექმნის შესაძლებლობები; ბ) ადგილობრივი მიმ-

წოდებლებისათვის ხელისშეწყობა მათი შემდგომი კონკურენტუნარიანობის დონის ამაღლების თვალსაზრისით. ყოველივე ეს შეამცირებდა ადგილობრივი ინვესტორების ბაზრიდან შესაძლო „გამორიყვის“ რისკს და უზრუნველყოფდა საერთაშორისო ბაზრებში შეღწევადობის შესაძლებლობას);

- ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს რესტრუქტურისა და უცხოური ინვესტიციების საჭიროებისა და მათი მოზიდვის პოტენციალის შესაბამისად. სააგენტომ პოტენციურ ინვესტორებს უნდა მიაწოდოს ინფორმაცია საქართველოში კაპიტალის განთავსების შესაძლებლობების, მიმზიდველობის შესახებ;

- უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობის სტრატეგიის არსებობა, რომელშიც უნდა გამოიკვეთოს რეციპიენტი ქვეყნის ძლიერი და სუსტი მხარეები, ის დარგები და რეგიონები, რომელთა განვითარება შესაძლებელია პუი-ით, ერთობლივი საწარმოების შექმნით და ა.შ.

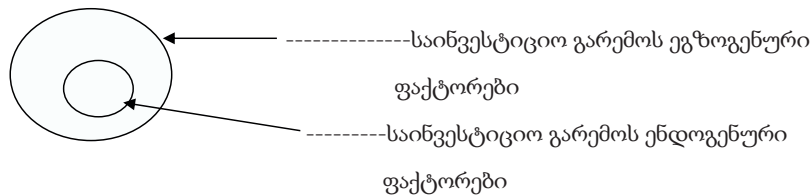
აუცილებელია ასევე აღინიშნოს უცხოური ინვესტიციების უარყოფითი მხარეც. დღის წესრიგიდან არ უნდა მოვხსნათ ეროვნული ეკონომიკის უსაფრთხოების საკითხი. მსოფლიოში დაგროვილი გამოცდილების ანალიზიდან გამომდინარე, თითოეულმა ქვეყანამ, მათ შორის საქართველომაც უნდა გაითვალისწინოს ის გარემოება, რომ ინვესტორსა და რეციპიენტს შორის არსებობს ობიექტური წინააღმდეგობა: რეციპიენტი მიისწრაფის შესაძლებლობის შემთხვევაში ყველაზე იაფად, შეღავათიანი პირობებით ან თუნდაც მუქთადაც კი მიიღოს ინვესტიციები. ინვესტორთა უმრავლესობა კი დაინტერესებულია, უწინარეს ყოვლისა, მაქსიმალური მოგება მიიღოს. პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციებმა შეიძლება გამოიწვიოს ისეთი უარყოფითი შედეგებიც, როგორიცაა: ა) ადგილობრივი (საკუთარი) ინვესტორების გამოდევნა ბაზრიდან; ბ) მოსახლეობის შემოსავლების დიფერენციაციის გაღრმავება; გ) რეციპიენტი ქვეყნის შიგა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში დონორი ქვეყნის ჩარევის მასშტაბის გადიდება და ა.შ.¹

1 Ливенцев Н. Костюнина Г. Международное движение капитала. М., ИНФРА, 2004, с.52-53.

ინვესტიციებმა ქვეყანას შეიძლება მოუტანოს როგორც დადებითი ან უარყოფითი შედეგები. მაგრამ მათი შედეგები არ შეიძლება ცალსახად განკერძოებულად განვიხილოთ, რადგან თავისთავად კომპლექსური ხასიათის გამო ისინი გამომდინარეობენ მეტ-ნაკლებად ამ თუ იმ ქვეყანაში არსებული საინვესტიციო გარემოდან, აქტიურობიდან, ასევე მოქმედი ეგზოგენური თუ ენდოგენური ფაქტორების ზემოქმედებიდან და ა.შ.

ამრიგად, ქვეყნის, რეგიონის, საწარმოს, როგორც ღია სისტემის ფუნქციონირება-განვითარება დიდად არის დამოკიდებული საინვესტიციო გარე (ეგზოგენური) გარემოს და შიდა (ენდოგენური) გარემოს მთელ რიგ ფაქტორებზე, რომლებიც ურთიერთზემოქმედებენ და ზეგავლენას ახდენენ ინვესტიციურ აქტიურობაზე.

საინვესტიციო გარემოზე მოქმედი ენდოგენური და ეგზოგენური ფაქტორები მარტივად, დიაგრამის სახით შეიძლება ასე წარმოვიდგინოთ:

ნახ. 1. საინვესტიციო გარემოს ეგზოგენური და ენდოგენური ფაქტორები

ფაქტორები, რომლებიც ორგანულად ეკუთვნიან საინვესტიციო გარემოს და ექვემდებარებიან შიდა კონტროლს, წარმოადგენენ ენდოგენურ (შიდა) საინვესტიციო გარემოს ფაქტორებს. ის ფაქტორები, კი რომლებიც ორგანულად არ ეკუთვნიან საინვესტიციო გარემოს, არ ექვემდებარებიან მის მხრიდან რეგულირებას, მაგრამ არსებით ზეგავლენას ახდენენ საინვესტიციო გარემოზე, აყალიბებენ საინვესტიციო ეგზოგენურ (გარე) ფაქტორებს.

საინვესტიციო გარემო, მასზე მოქმედი ურთიერთ მჭიდროდ

გადაჯაჭვული ენდოგენური და ეგზოგენური ფაქტორების ზეგავლენით იხრება დადებითი ან უარყოფითი მიმართულებით და იგი ინვესტორისათვის თუ რეციპიენტისთვის შეიძლება იყოს ხელსაყრელი, ან არახელსაყრელი. მისი გაუმჯობესება არ შეიძლება უცებ, ერთი ხელის დაკვრით მოხდეს. იგი ფორმირდება თანდათანობით. ამისათვის გასატარებელ ღონისძიებათა ერთი ჯგუფი (ადმინისტრაციული ბიუროკრატიული ბარიერების შემცირება, საინვესტიციო საქმიანობის განხორციელებისას მესაკუთრეთა უფლებების ეფექტური დაცვა, საჯაროობის ამაღლება და ა.შ.) შეიძლება შედარებით იოლად და ნაკლები დანახარჯებით გადაწყდეს, თუკი იქნება პოლიტიკური ნება, მაგრამ მეორე ჯგუფი -- ეკონომიკური დემოკრატიის პრინციპების დანერგვა, მოსახლეობის ცნობიერების გარდაქმნა, ეკონომიკური აღზრდა უფრო დიდ დროს, ხარჯებს საჭიროებს და დიდ სირთულესთან არის დაკავშირებული. ორივე ჯგუფის ღონისძიებების რეალიზაციაზე დიდი გავლენის მოხდენა შეუძლია საგარეო, ეგზოგენურ ფაქტორებს, მსოფლიოში განვითარებულ მოვლენებს.

საინვესტიციო გარემო, ასევე ინვესტიციური აქტიურობა გამომდინარეობს ამ გარემოდან, დამოკიდებულია როგორც შიდა, ისე გარე ფაქტორებზე. ინვესტიციური აქტიურობა მიიღწევა სათანადო ეკონომიკურ-ორგანიზაციული და სამართლებრივი ბაზის ჩამოყალიბებით, ინვესტიციური რესურსების სამეურნეო ბრუნვაში ჩართვის, მატებისა და მათი ეფექტიანი გამოყენების გზით.

როგორც განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება ადასტურებს, ინვესტიციური აქტიურობის ზრდისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია წარმოების რეალური სექტორი, მისი განვითარების ტენდენცია. მატერიალური დოვლათის და სოციალური სიკეთის მწარმოებელ დარგებში ინვესტირება, სხვა თანაბარ პირობებში, ხელს უწყობს ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდას, უმუშევრობის შემცირებას, მოსახლეობის ცხოვრების დონის, ხარისხის ამაღლებასა და საერთაშორისო ეკონომიკურ ცხოვრებაში მის ცივილიზებულ ჩართვას¹. მაღალ ინვესტიციურ აქტიურ-

1 ამ მხრივ, მართალია, საქართველოში იზრდება რეგისტრირებულ საწარმოთა რაოდენობა (2008 წ. 1 ოქტომბრისათვის რეგისტრირებული

ობასთან არის დაკავშირებული აზიის „ახალი ინდუსტრიული ქვეყნების“ (სამხრეთ კორეის, ტაივანის, სინგაპურის, ჰონკონგის და ტაილანდის) გამოჩენა. **სამხრეთ კორეის** ეკონომიკის წარმატება არ იყო დაფუძნებული მხოლოდ მის ინდუსტრიულ თვითმყოფადობაზე, არამედ ის უპირატესად იყო განპირობებული უცხოური (აშშ) კომპანიების მასიური ჩართულობით საწყის პერიოდში, რამაც დიდი როლი შეასრულა კორეისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე ელექტრონული ინდუსტრიის განვითარებაში. ამერიკული ფირმების აქტიურობის შედეგად თანდათან გაიხსნა იაფი საქონლისათვის საექსპორტო დერეფნები. აშშ-ს კომპანიებმა აზიარეს კორეელი მენეჯერები ინოვაციურ ტექნოლოგიებს, რამაც დაძლია ადგილობრივი ბიზნესის საორგანიზაციო არაეფექტიანი პრაქტიკა და გაზარდა პროდუქტიულობა.

ინვესტიციური აქტიურობაზე ზემოქმედების ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორს წარმოადგენს ქვეყნის **ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ ზუსტი გამჭვირვალე ინფორმაცია**, ობიექტური შეფასება, რომელიც იძლევა ინვესტორისთვის ეფექტიანი და ქმედითი გადაწყვეტილებების მიღების საშუალებას. არსებული ეკონომიკური მდგომარეობა უნდა ფასდებოდეს კრიტიკულად. ამ დროს, ჩვენი აზრით, უფრო წინა პლანზე უნდა წამოიწიოს საინვესტიციო გარემოს, ბიზნესის ხელისშემშლელი ობიექტური არა **ეგზოგენური** ფაქტორები (რასაც ხშირად აქვს ადგილი, მაგალითად, №1 რეფორმატორ ქვეყანად საქართველოს გამოცხადება, მაშინ, როდესაც ცხოვრების დონე ისევ დაბალია, არ მატულობს დასაქმება, არამედ **ენდოგენური შიდა ნეგატიური ფაქტორები** და პირობები. მაგალითად, ზუსტი ინფორმაციის უქონლობის გამო სამხრეთ კორეულმა კონცერნმა „ჰიუნდაიმ“ 2003 წელს გადმოიფიქრა და ნაცვლად პოლონეთისა ქარხანა ააშენა სლოვაკეთში იმის გამო, რომ აქ გაცილებით უკეთესი მდგომარეობა იყო ინვესიცი 259 998 საწარმო), თუმცა მათი ფუნქციონირების ეფექტიანობის მაჩვენებლები მაღალი არ არის (მხოლოდ 35% ფუნქციონირებდა, დანარჩენი გაკოტრდა), იხ. ი. მესხია. ბიზნესის განვითარების **ეგზოგენური და ენდოგენური ფაქტორები**. ჟურნ. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“ #9, 2008, გვ. 25.

ტორების ინფორმაციით უზრუნველყოფის მხრივ, რაც ბიზნესის განვითარებას სჭირდება.

ინვესტიციური აქტიურობის გასაუმჯობესებლად უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სწორ, სამართლიან, **ლიბერალურ, შეღავათიან საგადასახადო პოლიტიკას და საერთაშორისო თანამშრომლობას დაბეგვრის სფეროში**. მაგალითად, სამხრეთ კორეულმა კონცერნმა „ჰიუნდაიმ“ 2003 წ. სლოვაკეთში იმიტომ გადაწყვიტა ქარხნის აშენება პოლონეთის ნაცვლად, რომ დღე სლოვაკეთში შეადგენს 10%-ს, პოლონეთში -22-ს, აქციზი სლოვაკეთში საერთოდ არ არის. ხელფასი სლოვაკეთში იბეგრება პირდაპირი გადახდით 19 %-ით, პოლონეთში 22%-ით.

ინვესტიციათა აქტიურობაზე ასევე დიდად მოქმედებს **ეკონომიკურ-გეოგრაფიული და გეოპოლიტიკური მდგომარეობა**. ეს უკანასკნელი, ეკონომიკურ მეცნიერებაში მიჩნეულია, როგორც სახელმწიფო სტრატეგიული რესურსი და ეროვნული სიმდიდრე.

ინვესტიციური აქტიურობის გაუმჯობესებაზე დიდ გავლენას ახდენს **ცივილიზებული სამართლებრივი სივრცის** არსებობა, რომელიც განმტკიცებული უნდა იყოს საბაზრო ეკონომიკის კანონებით. მყარმა საკანონმდებლო ბაზამ უნდა დაუშვას ინვესტორების საკუთრების უფლება, განსაკუთრებით ინტელექტუალური საკუთრება, რადგან სწორედ ეს უკანასკნელი გახდა ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემა, რასაც უცხოური ფირმები აწყდებიან განვითარებად, ტრანსფორმირებად ქვეყნებში, მათ შორის საქართველოშიც.

ინოვაციური, ცოდნაზე დამყარებული, ინფორმაციული ეკონომიკის პირობებში ინვესტიციური აქტიურობის მეტად მგრძნობიარე ფაქტორია **ტექნიკური პროგრესი**, მისი შედეგის-მორალური მოძველების დაჩქარებული ტემპი, შესაბამისად, დაჩქარებული საამორტიზაციო პოლიტიკის განხორციელება. ზოგჯერ დაჩქარებული ამორტიზაცია ინვესტიციურ აქტიურობაზე ზემოქმედებს შემდეგნაირად:

- ზრდის საამორტიზაციო ანარიცხების საერთო თანხას ძირითადი კაპიტალის ფუნქციონირების საწყის პერიოდში;
- აჩქარებს ძირითადი კაპიტალის ბრუნვას და, შესაბამისად,

სად ამცირებს გრძელვადიანი ინვესტიციების რისკის ხარისხს;

- ხელს უწყობს მორალურად და ფიზიკურად მომწოდებელი ტექნიკისა და ტექნოლოგიის ფსიქოლოგიური ბარიერის გადალახვას;

- ამცირებს ძირითადი კაპიტალის მომავალი ცვეთით გამოწვეულ დანაკარგებს.

ინვესტიციურ აქტიურობაზე ასევე გავლენას ახდენს კიდევ მრავალი, **ენდოგენური ფაქტორი**: საშინაო ბაზრის მაღალი პოტენციალი, ჯანსაღი კონკურენცია, რესურსების (ნედლეულის, შრომის, საფინანსო) დაბალი ფასები, სახელმწიფოს მხრიდან ეფექტიანი მხარდაჭერა, სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის სრულყოფა, ანტიმონოპოლიური საქმიანობის გაუმჯობესება, პოლიტიკური სტაბილურობა, საშინაო და საგარეო ვალები და ა.შ., რომელთა შესახებ უტყუარი ინფორმაციის არსებობა დიდ გავლენას ახდენს ინვესტირებაზე გადაწყვეტილების მიღების დროს.

ინვესტიციურ აქტიურობაზე მოქმედი ფაქტორების დახასიათებისას გვერდს ვერ ავუვლით ეგზოგენურ საგარეო ფაქტორებსაც. ამ კუთხით ქვეყნის ინვესტიციურ, ბიზნეს-გარემოს ჩამოყალიბებაზე მოქმედ გარე ფაქტორთა შორის დიდი როლი ეკუთვნის: ა) საერთაშორისო სავალუტო ფონდს; ბ) მსოფლიო ბანკს (მაგალითად, 2010 წლის მსოფლიოს ნომერ პირველ რეფორმატორ ქვეყნად დასახელდა საქართველო, ასევე მსოფლიო ბანკის მონაცემებით 2010 წელს საქართველო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანაა ინვესტირებისათვის კეთილგანწყობილ ქვეყნებს შორის); გ) საგარეო ვალისა და მრავალეროვნული კომპანიების ოდენობას. დ) რეგიონში მეზობლად მდებარე სახელმწიფოთაგან ზეგავლენას.

ინვესტიციურ გარემოს, ინვესტიციურ აქტიურობასა და ეკონომიკურ ზრდას, განვითარებას შორის არის მჭიდრო დიალექტიკური კავშირურობითობა. საუკეთესო, რაციონალური საინვესტიციო გარემო იწვევს ინვესტიციების (ადგილობრივი, ისე უცხოური) დიდი ოდენობით მოზიდვას, თავის მხრივ, ინვესტიციები ასრულებს კატალიზატორის როლს ეკონომიკური ზრდისათვის, განვითარებისათვის, ხოლო ეკონომიკური ზრდის,

განვითარების მისაღები დონე და მიღწეული მიკრო, მაკროეკონომიკური პირობები აუცილებელი პირობაა ინვესტიციური აქტიურობისათვის.

უცხოური ინვესტიციების შედეგების ანალიზისას საინტერესოა სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილება, ინვესტიციების ოპტიმალური გამოყენებისა და თანაფარდობის თავისებურებანი განვითარებად თუ მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში. გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების უპირველესი პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ მათ აქვთ დანაზოგების (როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო) **ე.ი. შიდა ინვესტიციების ძალიან დაბალი დონე**, ისევე როგორც, შემოსავლების მობილიზების მწირი შესაძლებლობები, რაც აუცილებელია სახელმწიფო დანაზოგების დონის ამაღლებისათვის, ამიტომ გარდამავალმა ქვეყნებმა მდგრადი ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთ მთავარ ამოცანად დაისახეს სწორედ უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა ამა თუ იმ ფორმით.

2014 წელს საქართველოში პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციებმა შეადგინა 923, 3 მლნ აშშ დოლარი 3 კვარტლის სტატისტიკური მონაცემებით.

ჩინეთი უცხოური ინვესტიციების მეშვეობით ქვეყნის ეკონომიკური გაჯანსაღების ერთ-ერთი ყველაზე უფრო ნათელი მაგალითია. 2003 წელს ჩინეთში დაბანდებულ იქნა 53 მლრდ. დოლარი). ამ მაჩვენებლით მსოფლიო ლიდერი გახდა (მისი გამოცდილება უნიკალურია, რადგან კომუნისტურმა ხელმძღვანელობამ, ერთი მხრივ, შეინარჩუნა ძველი პოლიტიკური სისტემა და მბრძანებლური მექანიზმები, მეორე მხრივ, კი, გაატარა მასშტაბური ეკონომიკური რეფორმები. **იაპონიას, ტაივანმა და სამხრეთ კორეამ** დიდ წარმატებას მიაღწიეს საკუთარი საწარმოო ბაზის განვითარებაში ერთობლივი საწარმოების შექმნის გზით.

მაიკლ პორტერის ეროვნული კონკურენტული უპირატესობის ანალიტიკური მოდელი, რომელშიც გაანალიზებულია **ბალტიის ქვეყნებში წარმატების** გამომწვევი აღნიშნული ფაქტორები, არტიკულირებას უკეთებს იმ გარემოებას, რომ ეროვნული **კონკურენტული უპირატესობების არსებობა** არის რეციპიენტ ქვეყანაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შედინებისთვის

ცხრილი N 2

ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნებში
პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (პუი) დინამიკა¹

ქვეყანა/ წელი		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2013 ¹
აზერბაიჯანი	ა	3227	3535	1679	-601	-4749	14	473	12 350
	ბ	85,4	72	30,7	-9,6	-68,1	0,1	-	
	გ	117,7	157,4	110,5	66,9	20	14,3	-	
სომხეთი	ა	121	248	239	453	661	1132	838	-
	ბ	24,4	27,2	16,4	20	19,7	24,4	-	
	გ	31,9	28,3	32,5	26,6	26,6	29,5	-	
ბელარუსი	ა	172	164	305	354	1785	2158	1863	-
	ბ	3,8	2,6	3,8	3,2	12,6	10,9	-	
	გ	10,8	9	8,1	7,4	10	11,1	-	
საქართველო	ა	335	492	453	1170	1750	1564	764	10 490
	ბ	32,3	33,6	25,2	59,1	66,9	54,3	-	
	გ	26,3	34,5	36,3	43	53	54,1	-	
ყაზახეთი	ა	2092	4157	1971	6278	11096	15775	12649	123 500
	ბ	29,5	36,9	12,3	25,7	35,4	40,2	-	
	გ	60,1	55	44,8	42	42,5	44	-	
ყირგიზეთი	ა	46	176	43	182	208	265	60	1 685
	ბ	17,1	54,4	10,8	27,9	22	18,6	-	
	გ	28,6	26,2	21,4	21	21,9	20,1	-	
რუსეთი	ა	7958	15444	12886	29701	55073	75461	38722	552 800
	ბ	10	14,3	9,5	16,2	20,2	19,5	-	
	გ	18,1	16,9	17,3	20,2	38,4	12,7	-	
უკრაინა	ა	1424	1715	7808	5604	9891	10913	4816	54 460
	ბ	13,8	11,7	41,2	21,1	25,2	21,8	-	
	გ	14,1	5,1	21,1	21,1	26,7	26,1	-	

შენიშვნა: ა - პუი შემოდენა (მილ.აშშ დოლ.); ბ - პუი შემოდენა (%-ში ძირითად კაპიტალში მთლიანი ინვესტიციებიდან); გ - პუი დაგროვება (%-ში მშპ-დან). „-“ მნიშვნელობა შეესაბამება კაპიტალის გადინებას.

1 წყარო: UNCTAD, World investment reports (1991-2010).
<http://www.unctad.org/Tenmplates/page.asp>.
<http://www.unctad.org/Tenmplates/webflyer.asp>

უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი. ამ მოდელის მიხედვით, კონკურენტული უპირატესობის ფორმირებისათვის მთავარია შემდეგი ფაქტორების არსებობა:

1. ქვეყნის მიერ როგორც ტრადიციული, ასევე განვითარებული წარმოების საშუალებების ფლობა;
2. დაბალი ხარჯისა და მაღალი კვალიფიკაციის მიმზიდველი კომბინაცია;
3. მომთხოვნი და მაღალ სტანდარტზე ორიენტირებული მომხმარებლის დიდი და მზარდი რაოდენობა მიმღებ ქვეყანაში;
4. მიმღებ ეკონომიკაში კარგად განვითარებული მიმწოდებელი საწარმოების არსებობა და მრავალეროვნულ და ადგილობრივ მხარდამჭერ ინსტიტუტებს, საწარმოებს შორის ე.წ. „უკუკავშირების“ დამყარების შესაძლებლობები.

ესტონეთში იურიდიული პირები გათავისუფლებულნი არიან საშემოსავლო გადასახადისაგან, თუკი ფირმის მიერ მიღებულ მოგებას განვითარებისათვის საჭირო ინვესტიციებში დააბანდებენ.¹

ინვესტიციების განვითარებისა და მისი დაცვის დამაკმაყოფილებელი გარანტიებისათვის განსაკუთრებით სასარგებლო პირობების შეთავაზება შეძლეს უცხოელი ინვესტორებისათვის ჩეხეთმა, უნგრეთმა და პოლონეთმა. მათ უზრუნველყვეს პოლიტიკური და ეკონომიკური სტაბილურობა, ეროვნული ვალუტის მდგრადობა, მათი სრული კონვერტირებადობა. ამის გამო, უცხოელმა ინვესტორებმა ეს ქვეყნები შეიყვანეს კაპიტალის განთავსების პერსპექტიული ბაზრების რიცხვში, საიდანაც შესაძლებელი იქნებოდა მაღალი მოგების მიღება წარმოებისა და ნედლეულის მასალების შედარებით დაბალი დანახარჯების გამო. შედეგად პოლონეთი, უნგრეთი და ჩეხეთი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინების საშუალო წლიური მაჩვენებლის მიხედვით შევიდნენ მათ მსხვილ მიმღებთა რიცხვში. 1998-2006 წლებში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები მიიღო პოლონეთმა 43,2 მლრდ. დოლარი, უნგრეთმა 22,7 მლრდ. დოლარი და ჩეხეთმა

1 მაკრო მიკრო ეკონომიკა, #10(71) 2003, გვ.20.

35,7 მლრდ დოლარი.¹ ჩეხეთში ქვეყნის ექსპორტის თითქმის 70 %-ს უზრუნველყოფენ ის საწარმოები, რომლებიც შექმნილია უცხოური კაპიტალის მონაწილეობით. უცხოელები ძირითადად შედიან გერმანიიდან, საფრანგეთიდან და ნიდერლანდებიდან. 2006 წლის მდგომარეობით უნგრეთში დარეგისტრირებული იყო 30 ათასამდე უცხოური კომპანია, რომლებიც ნაწილობრივ ან მთლიანად მუშაობენ ექსპორტზე და უშვებენ ქვეყნის საექსპორტო პროდუქციის 2/3-ზე მეტს.²

ჩვენი ქვეყნისთვის ყველაზე საინტერესოდ გვეჩვენება შევჩერდეთ დაჩქარებული ამორტიზაციის მნიშვნელობაზე ინვესტიციური აქტიურობის კრილში. **დაჩქარებული ამორტიზაციის მეთოდის** გამოყენებისას მოგების ნაწილი ხვდება საწარმოო დანახარჯებში და თავისუფლდება გადასახადისაგან, მაგალითად, გერმანიაში საწარმოო ნაგებობების ამორტიზაციის ყოველწლიური ნორმები შეადგენს 10%-ს პირველი ოთხი წლის მანძილზე. 5%-ს შემდგომი სამი წლის და 2,5%-ს შემდეგი 18 წლის მანძილზე.

ინვესტიციების მზარდ შემოდიანებას ხელი შეუწყო **ჩეხეთში მოქმედმა საგადასახადო შეღავათების მოქნილმა სისტემამ**. აქ, ინვესტიციების სტიმულირების შესახებ კანონის თანახმად (2000 წ.) ახალი კომპანიები მთლიანად თავისუფლდებიან მოგების გადასახადისაგან მაქსიმუმ 10 წლით. **უნგრეთში**, სადაც მოქმედებს 160 სამრეწველო პარკი, ინვესტიციები თავისუფლდებიან მთლიანად ადგილობრივი გადასახადებისაგან 10 წლამდე ვადით, 50-100%-ით - საბაჟო საურავისგან იმპორტული საწარმოო დანადგარების შემოტანისას, ასევე მოგების გადასახადისაგან, რეინვესტირებისას წარმოების განვითარებისათვის.

როგორც ჩანს, გარდამავალი ეკონომიკის თითქმის ყველა ქვეყანაში ინვესტიციების დიდი ნაკადი მიემართება **ინოვაციური საქმიანობის დაფინანსებისათვის**. ასეთი ტენდენცია იმითაა განპირობებული, რომ სთანადო მოცულობით ინვესტიციებ-

ის გამოყოფის გარეშე ყოველგვარი ინოვაციური იდეა რაოდენ შთამბეჭდავიც არ უნდა იყოს იგი, განუზოციელებელ ოცნებად დარჩება.¹ ყოველივე ეს არ უნდა გამოგვრჩეს საქართველოშიც, რადგან რაც უფრო მეტი ოდენობით გამოიყოფა ინვესტიციები ამ დანიშნულებით, მით უფრო ხელსაყრელი პირობები შეიქმნება საქართველოს ეკონომიკის შემდგომი მძლავრი განვითარებისათვის. **აზერბაიჯანის** საინვესტიციო გამოცდილებიდან ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო რაც შეიძლება გამოყენებულ იქნას საქართველოშიც მდგომარეობს იმაშიც, რომ აზერბაიჯანის კანონების მიხედვით, თუ უცხოელი ინვესტორი აქ კაპიტალს ჩადებს და შემდეგ ამ ქვეყნის კანონმდებლობაში რაიმე ცვლილება მოხდება, ინვესტორი გარანტირებულია, რომ უახლესი ათი წლის მანძილზე ეს მას არ შეეხება.² **აზერბაიჯანის გამოცდილების მსგავსად მოწონებას იმსახურებს საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილება (2010 წ.) ინვესტორებისათვის** გარკვეული შეღავათების დაწესების თაობაზე, რომელიც ითვალისწინებს ქობულეთისა და ანაკლიის თავისუფალ ტურისტულ ზონაში 15 წლით ქონებისა და მოგების გადასახადისაგან გათავისუფლების და კიდევ სხვ. შეღავათებს.

როგორც ნებისმიერი ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნისთვის, ასევე საქართველოსთვისაც მნიშვნელოვანია უცხოური **ინვესტიციების გამოყენება** ინოვაციური, ცოდნაზე დაფუძნებული დარგების ჩამოყალიბებაში. როგორც განვითარების ფაქტორის - ბუნებრივი, საწარმოო და შრომითი პოტენციალის მობილიზებაში, მაგრამ მისი მთავარი აქცენტი იმპორტშემცვლელი წარმოების ზრდასა და საექსპორტო კონკურენტუნარიანი ინოვაციური, კრეატიულ ცოდნაზე დაფუძნებული კრეატიული პროდუქციის წარმოებაზე უნდა გაკეთდეს. უცხოური ინვესტიციის გამოყენება განსაკუთრებით უნდა წარიმართოს ეროვნული ეკონომიკის იმ სფეროებში, რომელთა გააქტიურებას შეუძლია არსებითი წვლილი შეიტანოს აღნიშნულ სფეროებში ტრანსფორმაციული კრიზისის დამლევაში, არსებული სოციალური

1 Аналитические обзоры, РИСИ, №3, М, 2006, გვ. 105.

2 ა. გვარუცძე, ლ. გვაჯაია. უცხოური ინვესტიციების როლი გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების ინოვაციური განვითარების საქმეში. ჟურნ. „ეკონომიკა“, №1-2, 2008; გვ. 156.

1 ლ. ჩიქავა, ინოვაციური ეკონომიკა. თბ., 2006, გვ. 117.

2 ჟურნ. „Instituteisens investor“, 1997 წ. ოქტომბერი.

დამაბულობის შემცირებაში და დასაქმების ზრდაში. ასეთ დარგებად, უწინარეს ყოვლისა, უნდა მივიჩნიოთ **ფართო მოხმარების საგნების და ფარმაცევტული საქონლის წარმოება**, რომლის უხვი საკუთარი ნედლეული საქართველოს გააჩნია. ასევე მეტი უცხოური ინვეტიციები უნდა იქნას მოზიდული სოფლის მეურნეობის დარგების გამოსაცოცხლებლად და შეზღუდვა ან ლიმიტი დაწესდეს უძრავი ქონების სფეროში. 2014 წელს უცხოურმა ინვესტიციებმა აგრარულ სექტორში მხოლოდ 14 615, 3 ათასი აშშ დოლარი შეადგინა, მაშინ როცა უძრავი ქონებაში დაბანდებული იყო 112 846 000 აშშ დოლარი მხოლოდ 3 კვარტლის სტატისტიკური მონაცემებით.

ყოველივე ზემოთაღნიშნული საგარეო თუ შიდა ფაქტორების ზემოქმედებისა და ასევე სხვადასხვა ქვეყანათა გამოცდილების გასათვალისწინებლად საინვესტიო პოლიტიკას არანაკლები ყურადღება უნდა დაეთმოს. ქვეყნის საინვესტიციო პოლიტიკა განხილულ უნდა იქნეს რეგიპიენტი ქვეყნის უზენაესი მიზნის პოზიციებიდან, არა თავისთავად ცალკე. უცხოური ინვესტიცია უნდა იყოს ამა თუ იმ რეგიპიენტი ქვეყნის უპირატესად საინვესტიციო დეფიციტის შევსების და არა ეკონომიკური და პოლიტიკური დაკაბალების წყარო; ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნის, მათ შორის საქართველოს მთავრობამ, სანამ უცხოურ ინვესტიციებს მოიზიდავდეს, ჯერ უნდა უზრუნველყოს ამა თუ იმ ინვესტორის მიზნის შესაბამისი ისეთი კარგად გამართული, თავისუფალი საინვესტიციო გარემოს შექმნა, რომელიც გააქტიურებს როგორც უცხოურ, ისე საკუთარ ადგილობრივ ინვესტიციებს. რეგიპიენტ ქვეყანაში უნდა არსებობდეს ისეთი სრულყოფილი კონკურენტუნარიანი საინვესტიციო ბაზარი, საბაზრო მექანიზმები, რომელიც თანაბარ პირობებში ჩაყენებს ნებისმიერ უცხოურ თუ საკუთარ ინვესტორებს. სახელმწიფო მხოლოდ მაშინ უნდა ჩაერიოს საქმეში, თუკი ტრანსნაციონალური კომპანიები, უცხოური ინვესტორები ხელს უშლიან შეჯიბრებითობას და კონკურენტუნარიან გარემოს, მისდევნენ მონოპოლიურ პრაქტიკას, რაც ეწინააღმდეგება ქვეყნის ეკონომიკის სოციალურ მიზანს, ინვესტიციის სოციალურ-ეკონომიკურ დანიშნულე-

ბას. ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ნებისმიერი ქვეყნის, მათ შორის საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების საქმეში ინვესტიციის მოზიდვის მნიშვნელობაზე მსჯელობისას, ჩვენი აზრით, უნდა ამოვიდეთ უწინარეს ყოვლისა, ინვესტიციის მიმღები-რეგიპიენტი ქვეყნის წარმოების უზენაესი მიზნიდან. ამ გაგებით, უცხოური ინვესტიცია წარმოგვიდგება არა მოცემული რეგიპიენტი ამა თუ იმ ქვეყნის აყვავების, აღორძინების მძაფრ მამოძრავებელ ძალად, ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ უმთავრეს მიზნად, როგორც ეს სამწუხაროდ, დღეს ხშირად გვხვდება¹, არამედ **დეფიციტის შევსების** ერთ-ერთ წყაროდ, ის არ უნდა გახდეს რეგიპიენტი ქვეყნის ეკონომიკურად და პოლიტიკურად დაკაბალების საშუალებად. სწორედ ასეთ სიტუაციას რომ თავი ავარიდოთ, უცხოური კომპანიების მონოპოლიამდე თუ ოლიგოპოლიამდე რომ არ მივიდეს საქმე, ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური სტაბილურობის, უსაფრთხოების თვალსაზრისით სასურველია ადგილობრივ და უცხოურ ინვეტიციებს შორის **ოპტიმალური თანაფარდობის** დაცვა (ამაზე უფრო ვრცლად ქვემოთ გვექნება მსჯელობა). თუ განვიხილავთ ინვესტიციებს ფიქსირებულ აქტივებში საკუთრების ფორმების მიხედვით საქართველოში, დავინახავთ ასეთ ტენდენციას - უცხოური სჭარბობს ადგილობრივს, რამაც შეიძლება (იხ. ცხრილი 3). მონოპოლიურ მდგომარეობამდე მიგვიყვანოს. ამიტომ უცხოურ და ადგილობრივ ინვესტიციებს შორის თანაფარდობა საგრძნობლად რომ არ დაირღვეს, სასურველია უფრო მეტად **ერთობლივი საწარმოების** შექმნა, ანდა აღნიშნული ტექნიკის გადაცემა/მიყიდვა გარკვეულ ადგილობრივ საწარმოებზე საკონტროლო პაკეტის მშენებლობისა და დანართის სანაცვლოდ (მაგალითად, დამფუძნებლად შეყვანა).

¹ ლინა დათუნაშვილი. ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემო-ქვეყნის ეკონომიკის აღორძინების საფუძველი. იხ.: ეკონომიკური განვითარების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე. საქართველოს ეკონომისტთა სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული. 25 დეკემბერი, 2008 წ. თბ.; 2008, გვ., 83.

ცხრილი N 3¹

ინვესტიციები ფიქსირებულ აქტივებში საკუთრების ფორმების მიხედვით

წელი	სულ	მათ შორის:			
		სახელმწიფო	კერძო	აქედან:	
				კერძო (ადგილობრივი ფიზიკური და/ან იურიდიული პირები)	კერძო (უცხოელი ფიზიკური და/ან იურიდიული პირები)
	მლნ. ლარი				
	1	2	3	4	5
2006	2 054,7	595,0	1 459,7	605,7	854,0
2007	2 588,4	867,2	1 721,2	725,4	995,8
2008	2 229,0	542,9	1 686,2	731,7	954,4
2009	2 157,8	811,3	1 346,5	613,3	733,2
2010	3 210,1	1 122,8	2 087,3	804,4	1 282,9
2011	2 602, 5	597, 0	2 005, 5	1 037, 2	986, 3
2012	3 245, 6	784, 9	2 460, 7	1 139, 9	1 320, 8
2013	3 937, 3	1 234,5	2 702, 7	1 302, 6	1 400, 1

1 წყარო: www.geostat.ge

ცხრილი N3-ს მონაცემების გასაანალიზებლად პირობითად შემოვიღეთ შემდეგი აღნიშვნები:

1) უცხოური ინვესტიციები კერძო სექტორში აღნიშნოთ - FIFx,

2) ადგილობრივი ინვესტიციები კერძო სექტორში- DIFx ;

3) მთლიანი ინვესტიციების მოცულობა მხოლოდ კერძო სექტორში --TPIFx;

4) მთლიანი ინვესტიციების მოცულობა კერძო და სახელმწიფო სექტორში ერთად -- TIFx ;

2006, 2008-2010, 2012-2013 წლების მონაცემების ჩვენს მიერ გაანალიზებით უცხოური ინვესტიციების დინამიკა შემდეგნაირად გამოიყურება:

1) ა) 2006 წ.-უცხ. ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო სექტორში =

$$= \frac{FIFx}{TPIFx} \times 100 = \frac{854}{1459,7} \times 100 = 58,5\%,$$

ბ) უცხ. ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო და სახ. სექტორში ერთად =

$$= \frac{FIFx}{TPIFx} \times 100 = \frac{854}{2054,7} \times 100 = 41 \%$$

ანალოგიურად გაიანგარიშება ადგილობრივი ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო და მთლიან სექტორში :

1) ა) 2006წ.-ადგილ. ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო სექტორში=

$$= \frac{DIFx}{TPIFx} \times 100 = \frac{605,7}{1459,7} \times 100 = 41.5 \%,$$

ბ) ადგილ. ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო და სახ. სექტორში ერთად =

$$= \frac{DIFx}{TPIFx} \times 100 = \frac{605,7}{2054,7} \times 100 = 29 \%$$

გაანგარიშება მომდევნო წლებში მიიღებს შემდეგ სახეს (იხ. ცხრილი 4) :

ცხრილი N 4

ფიქსირებულ აქტივებში დაბანდებული
ინვესტიციების ხვედრითი წილი (%)

საანალიზო წელი	უცხოური ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო სექტორში (%)	ადგილ. ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო სექტორში (%)	უცხოური ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო და სახ. სექტორში ერთად (%)	ადგილ. ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო და სახ. სექტორში ერთად (%)
2006	58,5	41,5	41	29
2008	56,6	43,4	42,8	32,8
2009	54	46	34	28
2010	61	39	40	25
2012	53,	46,3	40,6	35,1
2013	52	48,2	36	33,1

როგორც ცხრილი N4-დან ჩანს, კერძო სექტორში, ფიქსირებულ აქტივებში უცხოური ინვესტიციების ხვედრითი წილი მატულობს. მაგრამ ფრიად სასიხარულოა, რომ ადგილობრივი ინვესტიციების ხვედრითი წილი კერძო სექტორში უფრო დაუფრო იზრდება 2006 -დან 2013 წლამდე 6,7 %-ით (48,2-41,5). კერძოდ, 2010 წელს 2009 წელთან შედარებით იგი მნიშვნელოვნად გაიზარდა (7% და 6 %-ით), თუ არ ჩავთვლით 2008 წლის აგვისტოს ომის პერიოდს. ამასთან იგი მნიშვნელოვნად აღემატება ადგილობრივი ინვესტიციების ხვედრით წილს როგორც კერძო , ისე მთლიან სექტორში (2010 წ. 61-39= 22 %-ით და 40-25=15 %-ით). რაც შეეხება უშუალოდ თანაფარდობას ადგილობრივსა და უცხოურ ინვესტიციებს შორის ფიქსირებულ აქტივებში კერძო სექტორში, იგი , ე.ი. უცხოური ინვესტიციები აღემატება ადგილობრივს :

2006 წელს - 854/605,7=1,4 -ჯერ, ხოლო 2010 წელს--1 282,9 (მლნ. ლარი) /804,4 (მლნ. ლარი)=1,6-ჯერ. 2013 წელს აღსანიშნავია ის, რომ მთლიან სექტორში ადგილობრივი ინვესტიციების ხვედრითი წილი თითქმის უტოლდება(36%-33,1%=2,9%) უცხოური ინვესტიციების ხვედრით წილს ფიქსირებულ აქტივებთან დაკავშირებით, მაშინ როცა 2006 წელს ეს განსხვავება 12 % შეადგენდა (41%-29 %=12 %).

ძირითადად, ინვესტიციები უნდა ჩაიდოს პრიორიტეტულ დარგებში, სექტორებში, რომელთაც მოაქვთ შემოსავალი, დადებითი სოციალურ - ეკონომიკური შედეგი როგორც ინვესტორისათვის, ისე ინვესტიციის მიმღები ქვეყნისათვის. ინვესტიციების წარმოების უზენაესი მიზნის პოზიციიდან განხილვა ასევე მოითხოვს ამა თუ იმ ქვეყნის საკუთარი და უცხოური ინვესტიციების ოპტიმალური თანაფარდობის დადგენას. ამ მიმართულებით, ჩვენი აზრით, სასურველია მოცემულ რეგიონებში ქვეყანაში ეროვნული ინვესტიციები სჭარბობდეს(მაგალითად 60 %-მდე) უცხოურს -მაგალითად საქართველოში ტურიზმში, სოფლის მეურნეობაში, ფარმაცევტულ წარმოებაში. სოფლის მეურნეობას მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეუძლია განსაკუთრებით ექსპორტის ზრდაში. ადგილობრივ, ჯანსაღ და სუფთა გარემოში შეიძლება მოყვანილ იქნას და მოხდეს ექსპორტირება ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების (მაგალითად, ხილი, ბოსტნეული), განსხვავებით ზოგიერთი იმპორტული განსაკუთრებით საკვები პროდუქტისგან , რომლებიც მრავალი გენური ინჟინერიის, მოდიფიცირების საექსპერტო ობიექტს წარმოადგენს. რაც შეეხება ფარმაციას, ამ სფეროშიც დამოუკიდებლად განვითარების შანსები იზრდება მრავალფეროვანი და მრავალრიცხოვანი ადგილობრივი მცენარეული ნედლეულის არსებობისა და მოპოვების ხარჯზე, რასაც ზოგიერთი ქართული სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მიერ მრავალი მიღებული პატენტი ამტკიცებს.

ამრიგად, ორი აზრი არ არის იმაში, რომ უცხოური ინვესტიციების სიდიდე (რაოდენობრივი, მოცულობითი მხარე) და მათი ეფექტიანი გამოყენება (თვისებრივი მხარე) უაღრესად დადებით როლს თამაშობენ განვითარებადი და ტრანსფორმირებადი ეკონ-

ომიკის მქონე ქვეყნების, მათ შორის საქართველოს განვითარებაში. სხვადასხვა ქვეყნებში კაპიტალის განთავსების დროს უცხოურ ფირმებს თან შემოაქვთ ახალი ტექნოლოგიები, წარმოების ორგანიზაციის პროგრესული მეთოდები, ხდება საერთაშორისო პროფესიული გამოცდილების გაზიარება, მსოფლიო ბაზარში ინტეგრაციის სტიმულირება და დაჩქარება. ყოველივე ამის დახმარებით მაღლდება შრომის ნაყოფიერება, მატულობს ეროვნულ საწარმოთა კონკურენტუნარიანობა, იზრდება ექსპორტის ხვედრითი წილი და შესაბამისად სავალუტო შემოსავლები, იქმნება ახალი სამუშაო ადგილები და, რაც ყველაზე მთავარია, ტრანსფორმირებადი ქვეყნის ეკონომიკის ნორმალური ფუნქციონირება. რაც შეეხება უარყოფით შედეგებს, იგი შეიძლება შემცირდეს უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის პოლიტიკის ინსტრუმენტების სისტემის დახმარებით, რათა მაქსიმალურად გავზარდოთ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების პოზიტიური გავლენა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე. ამასთან არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელიდან გაშვებული შესაძლებლობები არა მარტო ფინანსური შესაძლებლობების მიუღებლობაა, არამედ მათი მეზობელი ქვეყნებისათვის დათმობაც.

მეტად მნიშვნელოვანია საინვესტიციო გარემოზე, ინვესტიციურ აქტიურობაზე მოქმედი ენდოგენური (შიდა) და ეგზოგენური (გარე) ფაქტორების ზემოქმედების გათვალისწინება. საინვესტიციო სტრატეგიის, ზოგადად პოლიტიკის შემუშავებისას მნიშვნელოვანია ასევე ჩინეთის, იაპონიის, ჩეხეთის, აზერბაიჯანის და სხვა ქვეყნების ინვესტიციების ოპტიმალური გამოყენების თავისებურებანის, ასევე ადგილობრივ და უცხოურ ინვესტიციათა თანაფარდობის გათვალისწინება.

ყოველივე ეს კი აზრს დაკარგავს თუ არ მოხდა ადგილობრივ სამამულო და უცხოურ დაფინანსების წყაროების ეფექტიანი სინთეზი; ინვესტიციების დაბანდება უნდა წარიმართოს ქვეყნისთვის სასურველ, პრიორიტეტულ დარგებში სასურველი პროპორციით (საქართველოსთვის ეს დარგები შეიძლება იყოს: სოფლის მეურნეობა ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარ-

მოების ხარჯზე, ასევე ფარმაციის სფერო არსებული იაფი მრავალრიცხოვანი მცენარეული ნედლეულის გამო) სექტორებში, რომელთაც მოაქვთ შემოსავალი, დადებითი სოციალურ - ეკონომიკური შედეგი როგორც ინვესტორისათვის, ისე ინვესტიციის მიმღები ქვეყნისათვის.

ერთი სიტყვით, უცხოური ინვესტიციები ხელს უწყობს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას, ეფექტიანობის ამაღლებას, ეკონომიკურ ზრდას, განსაკუთრებით ტრანსფორმირებადი ღია ეკონომიკის პირობებში, რაც ნელ-ნელა თავის დადებით ზეგავლენას მოახდენს მოსახლეობის ცხოვრების დონესა და ხარისხზე, რომელთა ამაღლების გარეშე არათუ უცხოური, არამედ, საერთოდ ინვესტიციის დადებითი ზეგავლენის, შედეგების შესახებ მსჯელობაც კი შეუძლებელია.

THE PECULIARITIES OF OPTIMAL USAGE AND PROPORTION OF INVESTMENTS, THE POSITIVE AND NEGATIVE RESULTS

Natia Shengelia, Doctor of
Social Sciences in Economics,
GTU, Assistant-professor
STU, Associate Professor

Resume

Thus, there is no question about the fact that the value of foreign investments (quantity, volume) and their effective use (qualitative side) can play a highly positive role in developing and transforming countries, including in the development of Georgia. During investment in different countries, foreign firms are bringing new technologies, progressive methods of organization of production, the international professional experiences are shared, there takes place the stimulation and acceleration of the integration into the world market. With all of these, labor productiv-

ity rises, the competitiveness of enterprises, the share of export, currency earnings are increasing, there are created many new jobs. As for the negatives, it can be reduced with supporting the system of foreign investment policy instruments, in order to maximize the positive impact of foreign direct investment on the country's socio-economic development.

Furthermore, there should be considered the endogenous (internal) and exogenous (external) factors influencing on the investment environment, investment activity. During the formulation of an investment strategy, policy it is also important to take into account the development policies, the peculiarities of investment usage, the proportion of local and foreign investments of China, Japan, the Czech Republic, Azerbaijan and other countries.

All of this is meaningless if there is not the efficient synthesis of the local and foreign funding resources; Moreover, investment in the country should be directed in the preferred sectors in the desired proportions (these fields for Georgia can be: Agriculture, at the production expenses of environmentally safe products, as well as the pharmacy –due to availability of the cheapest various Georgian herbs, plants) which generate revenue, the positive socio - economic result as for investors and as well as for the country receiving investments.

In summary, foreign investments contribute to the socio-economic development, improved efficiency, economic growth, especially in the conditions of transforming and open economy, which will step-by-step bring its positive impacts on the the level and quality of life of population, without which improving it is impossible to judge the positive impacts, results, not only of foreign, but also, generally of investments.

АНАЛИЗ ФИНАНСОВЫХ И НЕФИНАНСОВЫХ ФАКТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ВЫРАБОТКИ СТРАТЕГИИ КОМПАНИИ

Паламарчук Виктор Петрович

доктор экономических наук, профессор кафедры корпоративных финансов, инвестиционного проектирования и оценки им. М.А. Лимитовского, директор-координатор программы «МВА Финансы» факультета «Высшая школа финансов и менеджмента» Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ Москва.

В статье предложена комплексная модель стратегического позиционирования, которая позволяет увязать в единую систему анализ и моделирование финансовых и нефинансовых факторов ценности компании в процессе выработки стратегии.

Ценность компании и стратегические решения. В последнее годы растет количество российских компаний, которые придерживаются концепции управления, ориентированного на ценность (Value-Based Management, VBM). Эта концепция является органичным соединением корпоративных финансов и стратегического менеджмента. Стратегические решения являются основным локомотивом роста ценности компании. Поэтому весьма актуальным является понимание и адекватное измерение связи между изменением ценности компании и стратегическими решениями.